

Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
У. ВОТ
представено на 26 октомври 2017 година¹

Дело C-550/16

A

S

срещу

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

(Преюдициално запитване, отправено от Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Харски първоинстанционен съд, заседаващ в Амстердам, Нидерландия)

„Преюдициално запитване — Контрол по границите, убежище и имиграция — Имиграционна политика — Право на събиране на семейството — Понятието „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ — Право на бежанец да се събере с родителите си — Разрешение за временно пребиваване — Бежанец на възраст под 18 години в момента на влизането и на подаването на молбата за убежище и на възраст над 18 години в момента на подаване на заявлението за събиране на семейството — Релевантна дата за преценката дали става въпрос за непридружено малолетно или непълнолетно лице“

I. Въведение

1. Коя е релевантната дата за преценката дали става въпрос за непридружено малолетно или непълнолетно дете? Има ли гражданин на трета страна, влязъл малолетен или непълнолетен на територията на държава членка и получил убежище едва след навършване на пълнолетие, право на събиране на семейството като непридружено малолетно или непълнолетно лице? Това са въпросите, на които по същество се иска да отговори Съдът в настоящото дело.
2. Това дело ще бъде повод за Съда да се произнесе относно защитата, която трябва да се предостави на лица, влезли малолетни или непълнолетни в Европейския съюз, които получават статут на бежанец след навършване на пълнолетие по време на разглеждането на молбата им за закрила и започват — след получаването на този статут — процедура за събиране на семейството.
3. В случая е необходимо да се претеглят, от една страна, процедурните етапи, през които преминават тези търсещи убежище лица, и от друга, евентуалните административни забавяния и неумолимото изтичане на времето в живота на лице, което навършва пълнолетие по време на разглеждането на преписката по молбата му за убежище и след като получава статут на бежанец, предявява правото си на събиране с родителите.

¹ Език на оригиналния текст: френски.

4. В края на анализа си ще предложи на Съда да възприеме това тълкуване, което дава възможно най-голяма защита, като постанови, че за непридружени малолетни или непълнолетни лица по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86/ЕО² могат да се считат и граждани на трети страни или лица без гражданство на възраст под 18 години, които влизат на територията на държава членка непридружени от възрастен, който да отговаря за тях по закон или съгласно обичая, подават молба за убежище, навършват пълнолетие по време на процедурата по предоставяне на убежище, след което получат такова с обратна сила, считано от момента на подаване на молбата, и накрая предявяват правото на събиране на семейството, предоставено на непридружени малолетни или непълнолетни бежанци по силата на разпоредбите на член 10, параграф 3 от тази директива.

II. Правна уредба

1. Правото на Съюза

5. Директива 2003/86 определя условията, при които граждани на трети страни, пребиваващи законно на територията на държавите членки, упражняват правото на събиране на семейството.

6. Съображения 2, 4, 6 и 8—10 от тази директива гласят следното:

„(2) Мерките относно събирането на разделени семейства следва да се вземат в съответствие със задължението за защита на семейството и зачитане на семейния живот, което е основно в редица актове на международното право. Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, които са признати, по-специално, в член 8 [от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“)] и в Хартата за основните права на Европейския съюз [3].

[...]

(4) Събирането на семейства е необходимото средство, за да се направи възможен семейният живот. То способства за създаване на социокултурна стабилност, улесняваща интегрирането на гражданите на трети страни в държавата членка, а това служи, между другото, за насърчаване на икономическото и социалното сближаване, което е и основна цел на Общността, изложена в Договора.

[...]

(6) За да се защити семейството и да се запази или създаде семеен живот, следва да се определят на основата на общи критерии материалните условия за упражняване на правото на събиране на семейства.

[...]

(8) Специално внимание следва да се отдели на положението на бежанците поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот. Ето защо необходимо е да се предвидят по-благоприятни условия за упражняване на правото им на събиране на семейството.

2 Директива на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164).

3 Наричана по-нататък „Хартата“.

- (9) Събирането на семейството при всички случаи трябва да визира членовете на семейното ядро, а именно [съпруга/]сърпругата и малолетните и непълнолетни деца.
- (10) Държавите членки са тези, които трябва да решат дали желаят да разрешат събиране на семейството за роднини по права възходяща линия, пълнолетни несклучили брак деца [...].

7. В член 2 от посочената директива се съдържат следните определения:

„За целите на настоящата директива:

- а) „гражданин на трета страна“ означава всяко лице, което не е гражданин на Съюза по смисъла на член 17, параграф 1 [ДЕО, понастоящем член 20, параграф 1 ДФЕС];
- б) „бежанец“ означава всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство, ползващо се със статут на бежанец по смисъла на Женевската конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 г., изменена с протокола, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г.;
- в) „кандидат за събиране на семейството“ означава гражданин на трета страна, пребиваващ законно в държава членка и кандидатстващ или членовете на семейството на който кандидатстват за събиране на семейството, за да се присъединят към него;
- г) „събиране на семейство“ означава влизане и пребиваване в държава членка на членове на семейството на гражданин на трета страна, пребиваващ законно в тази държава членка, с цел да се съхрани единството на семейството, независимо дали семейните връзки са възникнали преди или след влизането на това лице;

[...]

- е) „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ означава всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство на възраст под 18 години, влизащи на територията на държава членка, непридружени от възрастен, който да отговаря по закон или съгласно обичая[,] за времето, през което грижата за тях не е поета от так[ъв възрастен,] или всяко малолетно или непълнолетно лице, което е оставено само след влизането си на територията на държава членка“.

8. Член 3 от Директива 2003/86 предвижда:

„1. Настоящата директива се прилага, когато кандидатът за събиране на семейството притежава разрешение за пребиваване, издадено от държава членка със срок на валидност една година или повече, и с основание може да очаква да получи право на постоянно пребиваване, ако членовете на неговото семейство са граждани на трета страна независимо от правния им статут.

2. Настоящата директива не се прилага, когато кандидатът за събиране на семейството:

- а) кандидатства за признаване на статут на бежанец и заявлението му все още не е станало обект на окончателно решение;
- б) е получил[...] разрешение да пребивава в държава членка на основата на временна закрила или кандидатства за разрешение да пребивава на тази основа и очаква решение относно своя статут;

в) е получил[...] разрешение да пребивава в държава членка на основата на субсидиарна форма на закрила в съответствие с международните задължения, националното законодателство или практиката на държавите членки, или кандидатства за разрешение да пребивава на тази основа и очаква решение за своя статут.

[...]

5. Настоящата директива не засяга възможността държавите членки да приемат или да запазят по-благоприятни разпоредби“.

9. Член 4, параграф 2, буква а) от тази директива гласи:

„Държавите членки могат със закон или подзаконов нормативен акт да разрешат влизането и пребиваването по смисъла на настоящата директива, при условие че са спазени изискванията на глава IV за следните членове на семейството:

а) родственици от първа степен по пряка възходяща линия на кандидата или неговия съпруг, когато те се намират на тяхна издръжка и не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход“.

10. Член 5 от посочената директива гласи:

„1. Държавите членки определят дали с цел да се упражни правото на събиране на семейството, заявлението за влизане и пребиваване трябва да се подаде пред компетентните органи на заинтересованата държава членка от кандидата или от член или членовете на семейството.

2. Заявлението се придружава от документни доказателства за семейната връзка и за спазването на изискванията на членове 4 и 6, а, където това е приложимо, и на членове 7 и 8, а също и от заверени копия на пътните документи на членовете на семейството.

[...]

3. Заявлението се подава и разглежда, докато членовете на семейството пребивават извън територията на държавата членка, в която пребивава кандидатът.

[...]

4. Компетентните органи на държавата членка писмено съобщават решението си на лицето, което е подало заявлението, веднага щом това бъде възможно и при всички случаи не по-късно от девет месеца след датата на подаване на заявлението.

При изключителни обстоятелства, дължащи се на комплексния характер на проучване на заявлението, срокът, предвиден в първата алинея, може да бъде удължен.

Решението за отказ на заявлението трябва да бъде надлежно мотивирано. Всяка последица от невзимане на решение до изтичане на срока, предвиден в първа алинея, се урежда от националното законодателство на съответната държава членка.

5. При разглеждане на заявлението държавите членки се ръководят от висшите интереси на малолетните и непълнолетните деца“.

11. Глава V от Директива 2003/86 урежда в членове 9—12 по-специално събирането на семействата на бежанци. Член 9 от този акт предвижда в параграфи 1 и 2 следното:

„1. Настоящата глава се прилага за събирането на семействата на бежанци, признати за такива от държавите членки.

2. Държавите членки могат да ограничат прилагането на настоящата глава само до бежанци, чиито семейни връзки предшестват влизането им на тяхна територия“.

12. Член 10 от същата директива гласи:

„1. Член 4 се прилага за дефиницията на членове на семейството с изключение на параграф 1, трета алинея от него, който не се прилага за децата на бежанци.

2. Държавите членки могат да разрешат събирането на други членове на семейството, които не са посочени в член 4, ако същите се намират на финансова издръжка на бежанеца.

3. Ако бежанецът е непридружено малолетно или непълнолетно лице, държавите членки:

a) разрешават влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови родственици от първа степен по пряка възходяща линия, без да се прилагат изискванията на член 4, параграф 2, буква а);

b) могат да разрешат влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на неговия законен настойник или всеки друг член на семейството, когато бежанецът няма родственици по пряка възходяща линия или такива родственици не могат да бъдат издирени“.

13. Член 11 от посочената директива предвижда:

„1. Член 5 се прилага спрямо подаването и разглеждането на заявлението, [освен в случаите по] параграф 2 от настоящия член.

2. Когато един бежанец не може да представи официални документни доказателства за семейната връзка, държавите членки взимат предвид други доказателства за съществуването на подобна връзка, които следва да се оценяват в съответствие с националното право. [Решението за отхвърляне на заявлението не може да се основава единствено на липсата на доказателствени документи]“.

14. Член 12 от Директива 2003/86 гласи:

„1. Чрез дерогация от член 7 държавите членки не изискват от бежанеца и/или членовете на семейството му да представят във връзка с молби, отнасящи се до членовете на семейството, визирани в член 4, параграф 1, доказателства, че бежанецът изпълнява изискванията на член 7.

Без да се засягат международните задължения, когато събирането на семейството е възможно в трета страна, с която кандидатът и/или член на семейството има специални връзки, държавите членки могат да изискат да бъдат представени доказателствата, посочени в първата алинея.

Държавите членки могат да изискат бежанецът да покрива изискванията на член 7, параграф 1, ако заявлението за събиране на семейството не е подадено в рамките на период от три месеца след предоставянето на статута на бежанец.

2. Чрез дерогация от член 8 държавите членки не изискват от бежанеца да е пребивавал на тяхна територия в течение на определен период от време, преди членовете на семейството му да се присъединят към него“.

15. Съгласно член 20 от тази директива същата е трябвало да бъде транспонирана от държавите членки в националните им законодателства не по-късно от 3 октомври 2005 г.

2. Нидерландското право

16. Съгласно член 29, параграф 2, буква с) от Vreemdelingenwet 2000 (Закон за чужденците от 2000 г.) от 23 ноември 2000 г. на родителите на чужденец може да бъде издадено разрешението за временно пребиваване на лица с право на убежище по член 28 от същия този закон, когато този чужденец е непридружено малолетно или непълнолетно лице по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 и към момента на неговото влизане родителите му са били членове на семейството му и са влезли заедно с него в Нидерландия или са го последвали в рамките на три месеца, след като му е било предоставено разрешението за временно пребиваване съгласно член 28.

III. Фактите по спора в главното производство и преюдициалният въпрос

17. Непълнолетната дъщеря на A и S, с еритрейско гражданство, влиза сама в Нидерландия. Тя подава молба за убежище на територията на тази държава членка на 26 февруари 2014 г. По време на процедурата по разглеждане на молбата ѝ за убежище и преди да е взето каквото и да било окончателно решение, тя навършва пълнолетие. С решение от 21 октомври 2014 г. компетентните органи на Кралство Нидерландия ѝ предоставят разрешение за пребиваване като лице с право на убежище, като това разрешение е с валидност пет години и с обратно действие, считано от датата на подаване на молбата ѝ.

18. На 23 декември 2014 г. VluchtelingenWerk Midden-Nederland (Съвет за бежанците на Централна Нидерландия) подава от името на дъщерята на A и S заявление за издаване на разрешение за временно пребиваване на родителите ѝ и на тримата ѝ ненавършили пълнолетие братя с цел събиране на семейството.

19. С решение от 27 май 2015 г. Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (държавен секретар по сигурността и правосъдието, Нидерландия) отхвърля въпросното заявление, поради това че към момента на подаването на заявлението за събиране на семейството заинтересованото лице е било пълнолетно и следователно не е можело да твърди, че има статут на непридружено малолетно или непълнолетно лице, позволяващ му да се ползва с преференциално право на събиране на семейството. Подадената по административен ред жалба срещу това решение е отхвърлена на 13 август 2015 г.

20. На 3 септември 2015 г. A и S подават пред запитващата юрисдикция, Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Хагски първоинстанционен съд, заседаващ в Амстердам, Нидерландия), жалба срещу този отказ, като изтъкват по-специално, че от член 2, буква е) от Директива 2003/86 следва, че за да се определи дали дадено лице може да бъде квалифицирано като „непридружено малолетно или непълнолетно лице“, е релевантна датата на влизане на това лице в съответната държава членка. Държавният секретар по сигурността и правосъдието счита, обратно, че релевантна в това отношение е датата, на която е подадено заявлението за събиране на семейството.

21. Запитващата юрисдикция отбелязва, че Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) е постановил с две съдебни решения от 23 ноември 2015 г.⁴, че за да се определи дали чужденец попада в приложното поле на член 2, буква е) от Директива 2003/86 и дали може да бъде разглеждан като „непридружено малолетно или непълнолетно лице“, може да се вземе предвид обстоятелството, че след влизането си на територията на страната същият е навършил пълнолетие.

22. Според запитващата юрисдикция обаче тази разпоредба би следвало да се тълкува в смисъл, че предполага понятието „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ да се преценява с оглед на момента на влизане на заинтересованото лице на територията на страната, поради това че е използвана думата „влизачи“ и че в член 2, буква е) от Директива 2003/86 са изброени само две изключения от този принцип, а именно случая на малолетно или непълнолетно лице, първоначално придружавано и впоследствие оставено само, и обратния случай — на непридружено при влизането си малолетно или непълнолетно лице, за което впоследствие е поета грижа от възрастен, който отговаря за него. Запитващата юрисдикция посочва, от една страна, че конкретният случай, с който е сезирана, не попада в обхвата на някое от тези изключения от правото на събиране на семейството на непридружени малолетни или непълнолетни лица и че от друга страна, тези изключения трябва да се тълкуват буквално.

23. При тези условия Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Хагски първоинстанционен съд, заседаващ в Амстердам) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Във връзка със събирането на семейството на бежанци трябва ли за „непридружени малолетни или непълнолетни лица“ по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 да се смятат и гражданите на трети страни или лицата без гражданство на възраст под 18 години, които влизат на територията на държава членка непридружени от възрастен, който да отговаря за тях по закон или съгласно обичая, и които

- подават молба за убежище,
- навършват 18 години по време на процедурата по предоставяне на убежище в държавата членка,
- получават убежище с обратна сила, считано от момента на подаване на молбата, и
- впоследствие подават заявление за събиране на семейството?“.

IV. Анализ

24. От Съда се иска да отговори по същество на въпроса коя дата трябва да се вземе предвид, за да се определи дали гражданин на трета страна може да бъде разглеждан като непридружено малолетно или непълнолетно лице и да предяви правото си на събиране на семейството, когато е влязъл непълнолетен на територията на държава членка, там е подал молба за убежище, получил е тази международна закрила след навършване на пълнолетие и впоследствие е предявил правото си на събиране на семейството като непридружено малолетно или непълнолетно лице.

⁴ Вж. съдебни решения № 201501042/1/V1 и № 201502485/1/V1. Запитващата юрисдикция изтъква пред Съда тълкуване на разглежданите в главното производство норми на Съюза, с което по принцип трябва да се съобрази, въпреки че не става въпрос за автентично тълкуване. Според запитващата юрисдикция Raad van State (Държавен съвет) неправилно е тълкувал разпоредбите на Директива 2003/86, които не били еднозначни и трябвало да бъдат обект на официално тълкуване от страна на Съда. Без да се впускам в този спор, следва все пак да отбележа, че в настоящото дело би могло да става дума за противоречие в съдебната практика най-малко във вътрешен план.

25. При тези обстоятелства Съдът има най-малко три възможности, а именно да приеме, че релевантна за преценката на правото на заинтересованото лице да се ползва като непридружено малолетно или непълнолетно лице от разпоредбите на Директива 2003/86 е датата, на която това лице е влязло на територията на държавата членка, датата, на която то е подало молбата за убежище, или пък датата, на която е подало заявлението за събиране на семейството.

26. От тълкуването на член 2, буква е) във връзка с член 10, параграф 3 от Директива 2003/86 следва, че релевантната дата в това отношение непременно предхожда датата на предоставяне на международна закрила. Следователно това може да е единствено датата на подаване на молбата за убежище, като се има предвид, първо, използването на термина „влизащи“ в член 2, буква е) от тази директива, второ, обстоятелството, че този статут се предоставя със задна дата, доколкото действа, считано от датата на подаване на молбата, и трето, че тази дата е най-точната, с която разполага администрацията, за да определи със сигурност възрастта на съответното лице.

27. Впрочем в преюдициалното запитване *Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam* (Харски първоинстанционен съд, заседаващ в Амстердам) отбелязва, че от самата формулировка на член 2, буква е) от посочената директива ясно личи, че тази разпоредба трябва да се разбира в смисъл, че релевантната дата, за да се прецени дали кандидатът следва да бъде разглеждан като непридружено малолетно или непълнолетно лице, трябва да е датата, на която компетентният орган е издал разрешението за пребиваване, а не тази, на която е подадено заявлението за събиране на семейството. Доколкото актът, с който се предоставя статут на бежанец, е декларативен и има обратно действие, именно датата на подаване на заявлението за издаване на разрешение за пребиваване ще бъде релевантна, за да се прецени дали жалбоподателят отговаря на дефиницията за малолетно или непълнолетно лице.

28. Всъщност обратното действие на дадена мярка не може да бъде съчетано с изборително определяне на нейните последици. Обстоятелството, че нидерландското законодателство предвижда със защитна цел предоставянето на статута на бежанец да действа с обратна сила, считано от датата на подаване на молбата, по необходимост предполага така предоставеният статут да поражда съвкупност от обусловени последици, считано от момента на подаване на молбата за международна закрила, и следователно в това число и право на събиране на семейството, което произтича от Директива 2003/86, когато, както в случая, статутът на бежанец се предоставя на лице, което е било малолетно или непълнолетно при подаването на молбата. Впрочем защитният аспект на тази национална мярка има за цел да премахне евентуалното неравно третиране, до което би довело различното времетраене на разглеждането на молбите за убежище. Освен това да не бъдат предоставени с обратно действие всички права, които произтичат от статута на бежанец с обратна дата, както това се предвижда в нидерландското право, би било в явно противоречие с висшия интерес на детето, което е подало молба за убежище, преди да навърши пълнолетие.

29. Още повече че съгласно член 3, параграф 1 от Директива 2003/86 събиране на семейството може да се иска или осъществи едва в момента, в който компетентните национални органи вземат окончателно решение по заявлението за издаване на разрешение за пребиваване⁵. Доколкото наличието на статут на бежанец е едно от условията за подаване на заявление за събиране на семейството, упражняването на това преференциално право само от лица, които към момента на получаване на международна закрила все още не са навършили пълнолетие, въпреки че актът за предоставяне на тази защита е декларативен и има обратно действие, считано от момента на подаване на молбата, би противоречало на целите, преследвани с тази директива и с актовете на Съюза и другите актове на международното право за защита на бежанците.

⁵ Вж. по аргумент за противното заключението на генералния адвокат Mengozzi по дело *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:288, т. 34—36).

30. Следва да отбележа, че чрез този благоприятен за събирането на семейството прочит Съдът би избегнал формалното тълкуване на член 2, буква е) от Директива 2003/86, което би попречило на постигането на преследваните с тази разпоредба цели. Не става въпрос обаче да се даде възможност по този начин на всички малолетни и непълнолетни лица, които влизат на територията на държавите членки, да получат право на събиране на семейството. Такова право все пак е възможно да се предостави на влезлите на територията на държавите членки и получили статут на бежанец малолетни и непълнолетни лица, дори след като са навършили пълнолетие, тоест в момента, в който става възможно събирането на семейството, тъй като следва да се припомни, че съгласно член 3, параграф 1 от тази директива лицето, което иска да черпи права от разпоредбите, свързани със събирането на семейството, трябва да притежава разрешение за пребиваване, което по възможност да е дългосрочно или да дава реална възможност за получаване на право на постоянно пребиваване⁶.

31. С това се обяснява в случая обстоятелството, че дъщерята на А и S основателно е изчакала да получи право на убежище за срок от пет години в съответствие с член 9, параграф 1 от Директива 2003/86, преди да подаде заявление за събиране на семейството. Тя се е въздържала да подаде заявление за събиране на семейството, преди да получи това право на пребиваване, тъй като обратното би било най-напред в разрез с разпоредбите на член 3, параграф 2, буква а) и на член 9, параграф 1 от тази директива, след това би направило несигурен изхода от процедурата по събиране на семейството и накрая би обременило националните органи със заявление за събиране на семейството, което на практика би било безрезултатно, поради това че кандидатът за събиране на семейството не притежава разрешение за пребиваване. При това положение следва да се приеме, че релевантната дата, за да се прецени дали става въпрос за непридружено малолетно или непълнолетно лице, е по необходимост тази, на която става възможно събирането на семейството, тоест датата на издаване от компетентния орган на разрешение за пребиваване⁷. Като се има предвид, че актът за предоставяне на статут на бежанец е декларативен и има обратно действие, в случая по главното производство това означава датата на подаване на молбата за убежище.

32. Казано накратко, съобразяването на заинтересованото лице с процедурите и тяхната последователност в случая не трябва да му причинява вреда, а следва дори да се приветства.

33. Всъщност при особените обстоятелства в случая следва да се вземат предвид времетраенето на процедурите по молбите за убежище и неумолимото изтичане на времето, в резултат на които заинтересованото лице е пълнолетно в деня, когато му е предоставено убежище и на това основание е можело да подаде заявление с цел родителите му, единият от които по това време е в Етиопия, а другият в Израел, да се присъединят към него в Нидерландия, за да бъдат възстановени семейните връзки и личният живот, на който всеки гражданин на трета страна има право по силата на разпоредбите на член 8 от ЕКПЧ и на член 7 от Хартата, така както те са тълкувани от Съда и от Европейския съд по правата на човека.

34. В това отношение съображение 6 от Директива 2003/86 предвижда защитата на семейството и запазването на семейния живот. Това обезателно налага този текст — за да не бъде лишен от полезното си действие и за да не се пренебрегне целта на тази директива да се подпомага събирането на семейството — да се тълкува в съответствие с член 8 от ЕКПЧ и с член 7 от Хартата по начин, който не е ограничителен⁸.

⁶ Вж. в този смисъл заключението ми по съединени дела О и др. (C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:595, т. 56).

⁷ Вж. по аналогия заключението на генералния адвокат Mengozzi по дело Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, т. 34 и 36).

⁸ Вж. в този смисъл решение от 4 март 2010 г., Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, т. 43 и 44), както и моето заключение по съединените дела О и др. (C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:595, т. 63).

35. Впрочем Съдът вече е имал възможност да припомни, че от съображение 2 на посочената директива следва, че мерките относно събирането на разделени семейства трябва да се вземат в съответствие със задължението за защита на семейството и зачитане на семейния живот, което е закрепено в множество актове на международното право.

36. Необходимо е освен това да се припомни, че съгласно практиката на Съда гарантираното в член 7 от Хартата право на зачитане на личния и семейния живот трябва да се тълкува във връзка с установеното в член 24, параграф 2 от Хартата задължение за отчитане на висшия интерес на детето. В съответствие с изискванията на последната разпоредба държавите членки трябва да отдават на висшия интерес на детето „първостепенно значение“, когато чрез публичен орган или частна организация приемат акт по отношение на децата. Това изискване е изрично припомнено в член 5, параграф 5 от Директива 2003/86. Освен това Съдът е постановил, че държавите членки трябва да гарантират, че детето може да поддържа редовни лични взаимоотношения и директни контакти с двамата си родители⁹.

37. Въпреки че от практиката на Европейския съд по правата на човека не произтича непременно, че правото на събиране на семейството може да се приложи по отношение на пълнолетни деца с оглед защитата на личния и семеен живот, от нея все пак следва, че връзките между детето и неговото семейство трябва да бъдат запазени и че единствено изключителни обстоятелства могат да доведат до прекъсване на семейната връзка. От тази съдебна практика следва, че трябва да бъде направено всичко, за да се запазят личните отношения и единството на семейството или семейството да бъде „възстановено“¹⁰.

38. Във връзка с това Европейският съд по правата на човека взема предвид редица конкретно свързани с детето обстоятелства, за да определи по-добре неговия интерес и да гарантира благополучието му. Този съд взема по-специално предвид възрастта и степента на зрялост на детето, както и степента му на независимост от неговите родители и в това отношение отчита присъствието или отсъствието на същите. Той се интересува също и от средата, в която детето живее, и от положението в държавата по произход, за да може да прецени трудностите, на които семейството би могло да бъде изложено там¹¹. Като държи сметка за съвкупността от тези обстоятелства и като ги претегля с общия интерес на договарящите държави, Европейският съд по правата на човека преценява дали с решенията си тези държави са успели да постигнат справедлив баланс и да спазят разпоредбите на член 8 от ЕКПЧ.

39. Съдът е постановил, че когато прилагат Директива 2003/86 и разглеждат заявления за събиране на семейства, компетентните национални органи трябва да извършат балансирана и разумна преценка на всички засегнати интереси, като държат по-специално сметка за интересите на засегнатите деца¹².

40. С оглед на тези обстоятелства, ако се извърши преценка на този баланс в случая, следва да се отбележи, първо, че дъщерята на А и S е влязла сама и непълнолетна на територията на Кралство Нидерландия, второ, че страната ѝ на произход е Държавата Еритрея, и трето, че като ѝ се признае право на събиране на семейството, ще се даде възможност за възстановяване на целостта на семейството. Това ще благоприятства правото на зачитане на личния и на семейния живот на всички негови членове, независимо от обстоятелството, че в деня, в който

9 Вж. заключението ми по съединени дела О и др. (С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:595, т. 77 и 78 и цитираната съдебна практика) и решение от 6 декември 2012 г., О и др. (С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:776, т. 76).

10 Вж. заключението ми по съединени дела О и др. (С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:595, т. 73), както и ЕСПЧ, 6 юли 2010 г., Neulinger и Shuruk c/y Швейцария, СЕ:ЕЧП:2010:0706JUD004161507, § 136 и цитираната съдебна практика.

11 Вж. заключението ми по съединени дела О и др. (С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:595, т. 74), както и ЕСПЧ, 21 декември 2001 г., Sen c/y Нидерландия (СЕ:ЕЧП:2001:1221JUD003146596, § 37), и 31 януари 2006 г., Rodrigues da Silva и Hoogkamer c/y Нидерландия (СЕ:ЕЧП:2006:0131JUD005043599, § 39). Вж. и решение от 27 юни 2006 г., Парламент/Съвет (С-540/03, ЕУ:С:2006:429, т. 56).

12 Вж. в този смисъл решение от 6 декември 2012 г., О и др. (С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:776, т. 81).

компетентният орган на държавата членка се произнесе по заявлението за събиране на семейството, заинтересованото лице, влязло като непридружено малолетно или непълнолетно лице на територията на Кралство Нидерландия, е пълнолетно и вече не може да бъде разглеждано като дете в тесния смисъл на думата.

41. В този смисъл възможността право на събиране на семейството да се признае на лице като дъщерята на жалбоподателите в главното производство, която е влязла като непридружено малолетно или непълнолетно лице на територията на държава членка, но е получила статут на бежанец, след като е навършила пълнолетие, и поради това по силата на разпоредбите на член 3, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 е можела да се позове на свързаните с правото на събиране на семейството разпоредби едва след настъпването на това събитие, струва ми се не надхвърля наложените на държавите членки цели.

42. Още повече че, както подчертават жалбоподателите в главното производство, предвиденото в разпоредбите на член 10, параграф 3 от тази директива право не може да зависи от бързината, с която административните служби на държава членка могат да разглеждат преписките по молбите за убежище, особено когато заинтересованите лица навършват пълнолетие в рамките на няколко месеца и при все че институциите редовно призовават държавите членки да разглеждат с предимство молбите за убежище на непридружени малолетни или непълнолетни лица предвид особената им уязвимост, която налага специална защита¹³.

43. В случая по главното производство заинтересованото лице получава статут на бежанец осем месеца, след като влиза на територията на Кралство Нидерландия. Тоест случаят е съвсем обикновен и се вписва в обичайните срокове за разглеждане на молбите за убежище, въпреки че съгласно член 23, параграф 2 от Директива 2005/85/ЕО¹⁴, приложим към момента на настъпване на фактите по делото, разглеждането на молбите за убежище трябва да приключи в най-кратки срокове от приблизително шест месеца, както подчертава Комисията в становището си.

44. Освен това трябва да отбележа в това отношение, че Съдът е преценил, че следва да се предпочете тълкуване, което позволява да се гарантира, че уважаването на заявленията за събиране на семейството зависи основно от обстоятелства, свързани със заявителя, а не от такива, свързани с администрацията, като времето, за което е разглеждано заявлението¹⁵.

45. Тези обстоятелства са в полза на едно по-широко тълкуване на член 2, буква е) във връзка с член 10, параграф 3 от Директива 2003/86, като се има предвид обичайното време за разглеждане на молбите за убежище и възможността за властите да разгледат с предимство някои преписки на търсещите убежище лица, по-специално когато на същите им предстои да навършат пълнолетие.

46. Освен това доколкото предоставянето на статут на бежанец е декларативен акт, държавите членки не могат да се опитват да се освободят от отговорностите си или да ги заобикалят, така че да лишат от съдържание правилата, свързани с Общата европейска система за убежище, като отказват да разглеждат експедитивно молбите за убежище на малолетните и непълнолетните лица, които пребивават непридружени на тяхна територия, със скритата цел да не признаят

¹³ Вж. изявлението на Frans Timmermans, първи заместник-председател на Европейската комисия, от 30 ноември 2016 г., с което се призовават държавите да ускорят регистрацията на непридружени малолетни или непълнолетни лица и да подобрят тяхната защита.

¹⁴ Директива на Съвета от 1 декември 2005 година относно минимални норми относно процедурата за предоставяне или отнемане на статут на бежанец в държавите членки (ОВ L326, 2005 г., стр. 13; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 7, стр. 242).

¹⁵ Вж. по аналогия решение от 17 юли 2014 г., Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:2092, т. 17).

преференциалното право на събиране на семейството, което притежават непридружените малолетни или непълнолетни бежанци. Следва да се попречи на строгото прилагане на тези правила, което би отказало лицата да търсят убежище и би увеличило още повече пречките, пред които тези лица и семействата им вече са изправени¹⁶.

47. Същевременно не става въпрос да се създава казуистика с цел да се приеме, че за определен период от време преференциалното право на събиране на семейството на малолетните и непълнолетните лица трябва да се запазва, дори когато същите навършат пълнолетие. Въпросът не е да се отрекат правните последици, произтичащи от навършването на пълнолетие. При все това е възможно в ситуация като тази в главното производство да се даде възможност на неотдавна навършили пълнолетие бежанци да се ползват от защитните разпоредби на Директива 2003/86, като се има предвид, че процедурите са последователни, пълнолетието е навършено неотдавна и е уместно да се даде възможност за събиране на семейството.

48. Следва всъщност да се приеме, че ако — при особените обстоятелства на случая и още веднъж предвид декларативността и обратното действие на акта за предоставяне на статут на бежанец, предпоставка, за да се подаде заявление за събиране на семейството — на лице, което е подало молба за убежище, преди да навърши пълнолетие, се признае право на събиране на семейството, това не би било твърде разширително тълкуване на разпоредбите на тази директива.

49. Ако Съдът не възприеме това предложение, следва да се припомни при условията на евентуалност, че с оглед на съображения 8 и 10 от посочената директива държавите членки трябва да гарантират на бежанците по-благоприятни условия за събиране на семейството и могат да разрешат събиране на семейството за роднини по възходяща линия. Всъщност навършването на пълнолетие води единствено до прекратяване на действието на преференциалното право и на по-благоприятните правила, от които се е ползвало ненавършилото пълнолетие лице, с оглед на правото си на събиране на семейството.

50. Следва да се отбележат и актовете на Съюза и другите актове на международното право, които предвиждат заявленията за събиране на семейството, подадени от притежаващи статут на бежанци лица, да бъдат разглеждани от държавите с особена експедитивност и добронамереност¹⁷.

51. С оглед на това, въпреки че в случая дъщерята на A и S не се разглежда като непридружено малолетно или непълнолетно лице, разпоредбите на Директива 2003/86 не могат да се тълкуват като пречка роднините ѝ по възходяща линия да се възползват от правото ѝ на събиране на семейството съгласно разпоредбите на член 4, параграф 2, буква а) от тази директива, който предвижда, че държавите членки могат да разрешат влизането и пребиваването с оглед на събирането на семейството на роднини от първа степен по пряка възходяща линия на кандидата, когато те се намират на негова издръжка и не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход.

¹⁶ Вж. по аналогия заключението ми по дело Danqua (C-429/15, EU:C:2016:485, т. 75—79). Вж. също в този смисъл ЕСПЧ, 10 юли 2014 г., *Tanda-Muzinga c/y Франция* (СЕ:ЕCHR:2014:0710JUD000226010, § 75 и 76).

¹⁷ Вж. решение от 27 юни 2006 г., *Парламент/Съвет* (C-540/03, EU:C:2006:429, т. 57), в което се припомня, че член 9, параграф 1 от Конвенцията за правата на детето, приета от Общото събрание на Обединените нации с резолюция 44/25 от 20 ноември 1989 г. и влязла в сила на 2 септември 1990 г., предвижда, че държавите — страни по Конвенцията, осигуряват детето да не бъде разделяно от родителите си против тяхната воля и че съгласно член 10, параграф 1 от тази конвенция в съответствие с това задължение следва всяка молба от дете или от неговите родители да влязат или да напуснат една държава — страна по Конвенцията, с цел събиране на семейство да се разглежда по положителен, хуманен и експедитивен начин. Вж. и член 22 от посочената конвенция, който закрепва правото на детето да живее с родителите си. Вж. още Заключителния акт на Конференцията на пълномощните представители на Организацията на обединените нации за статута на бежанците и лицата без гражданство от 25 юли 1951 г., както и ЕСПЧ, 10 юли 2014 г., *Tanda-Muzinga c/y Франция* (СЕ:ЕCHR:2014:0710JUD000226010, § 44 и 45, както и § 48 и 49), в които се посочва Препоръка на Комитета на министрите на Съвета на Европа № R (99) 23 относно събирането на семейството на бежанци и други лица, които имат нужда от международна закрила, приета на 15 декември 1999 г., или Меморандум от 20 ноември 2008 г. на *Thomas Hammarberg*, комисар по правата на човека в Съвета на Европа, вследствие на посещенияето му във Франция от 21 до 23 май 2008 г.

52. В този смисъл запитващата юрисдикция следва да определи, от една страна, дали националното право предвижда възможност да се уважи заявление за събиране на семейството, що се отнася до роднини по възходяща линия на бежанец, и от друга страна, дали в настоящия случай са изпълнени условията за това.

53. За да се възприеме такова тълкуване в настоящия случай, следва да се прецени дали лице, което неотдавна е навършило пълнолетие, може да издържа само цяло семейство.

54. Според мен е нужно, без да се застрашава постигането на целите, определени от законодателя на Съюза за ограничаване на миграционните потоци, да се осигури възможно най-широка защита, за да се компенсира, доколкото е възможно, особената уязвимост на непридружените малолетни или непълнолетни лица, които влизат на територията на държавите членки, както и на неотдавна навършилите пълнолетие, които имат статут на бежанци¹⁸ и чиято зрялост следва да се прецени.

55. Всъщност трябва да припомним, че събирането на семейството е принципът¹⁹ и че изключенията от този принцип трябва да се тълкуват буквално. Освен това трябва да отбележа, че събирането на семейството чрез детето кандидат не представлява особена опасност за националните политики, доколкото самите родители могат да подават заявление за събиране с децата си, когато същите са малолетни или непълнолетни и са зависими.

56. Това означава, че трябва да преценят аспектите на зависимост и емоционалните и материалните връзки при такъв тип събиране на семейството. С оглед на това не може да се допусне, особено в съвременните ни общества, че отношението на зависимост престава да съществува между родители и деца със самото навършване на пълнолетие от детето и че следователно същото не може повече да се разглежда като малолетно или непълнолетно лице.

57. Още повече че Директива 2003/86 има за цел да разреши проблема с уязвимостта на съответните лица. Би било в противоречие с преследваните от законодателя на Съюза цели, да се отрича уязвимостта на непълнолетните лица, влезли на територията на държавите членки от Държавата Еритрея и получили статут на бежанци, но междуременно навършили пълнолетие.

58. От предходното следва, че трябва да се смятат за непридружени малолетни или непълнолетни лица по смисъла на член 2, буква е) от тази директива и гражданите на трети страни или лицата без гражданство на възраст под 18 години, които влизат на територията на държава членка непридружени от възрастен, който да отговаря за тях по закон или съгласно обичая, подават молба за убежище, навършват пълнолетие по време на процедурата по предоставяне на убежище, след което получават такова с обратна сила, считано от момента на подаване на молбата, и накрая предявяват правото на събиране на семейството, предоставено на непридружените малолетни или непълнолетни бежанци по силата на разпоредбите на член 10, параграф 3 от тази директива.

18 Експертната група на Съвета на Европа за борба с трафика на хора препоръчва в петия и в шестия си общ доклад за дейността (които обхващат периодите от 1 октомври 2014 г. до 31 декември 2015 г. и от 1 януари 2016 г. до 31 декември 2016 г. и могат да бъдат намерени на следните интернет адреси: <https://rm.coe.int/168063093d> и <https://rm.coe.int/1680706a43>) на децата и младежите мигранти или търсещи убежище да се осигури специална защита с оглед на риска от трафик на хора, на който те са изложени. При това положение тази широка защита следва да включва всеки риск, на който са изложени малолетните и непълнолетните, както и неотдавна навършилите пълнолетие граждани на трети страни, които се намират на територията на държавите членки. По-специално в декларацията си от 28 юли 2017 г. по случай четвъртото издание на Международния ден за борба с трафика на хора, която може да бъде намерена на следния интернет адрес: http://www.coe.int/fr/web/portal/news-2017/-/asset_publisher/StEvoSr24HJ2/content/states-must-act-urgently-to-protect-refugee-children-from-trafficking?inheritRedirect=false&redirect=http%3A%2Fwww.coe.int%2Ffr%2Fweb%2Fportal%2Fnews-2017%3Fp_id%3D101_INSTANCE_StEvoSr24HJ2%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-4%26p_p_col_count%3D1, тази експертна група критикува наложените от множество държави членки ограничения във връзка със събирането на семейството.

19 Вж. в този смисъл решение от 4 март 2010 г., Chakroun (С-578/08, ЕУ:С:2010:117, т. 43), и заключението ми по съединени дела О и др. (С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:595, т. 59).

59. Ако Съдът не възприеме това тълкуване, следва да се разгледа въпросът за подхода на законодателя на Съюза, който при приемането на Директива 2003/86 не определя изрично датата, която трябва да се вземе предвид, за да се прецени статутът на непридружените малолетни или непълнолетни лица по смисъла на член 2, буква е) от тази директива. Така законодателят или е избрал пълната хармонизация, като не е оставил никаква свобода на действие на държавите членки, или е оставил много голяма свобода на преценка на тези държави, които могат да определят, като спазват обаче принципите на равностойност и на ефективност, момента, който е най-подходящо да се вземе предвид, когато се преценява правото на дадено лице да се ползва от разпоредбите за събиране на семейството в съответствие с член 10, параграф 3 от Директивата.

60. Тук става въпрос — противно на твърденията на Кралство Нидерландия, Република Полша и Комисията — не за диспозитивни, а за задължителни норми, в съответствие с разпоредбите на член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86. В хипотезата на непридружен малолетен или непълнолетен бежанец държавите членки „разрешават“ влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови роднини по пряка възходяща линия. Тази разпоредба е формулирана императивно и налага на държавите членки конкретни задължения за действие. Следователно държавите членки не разполагат с никаква свобода на преценка и ако такава съществува, то тя не може да бъде използвана по начин, който би засегнал целта на Директивата да се подпомага събирането на семейството²⁰.

61. Всъщност непридружените малолетни или непълнолетни бежанци притежават право на събиране на семейството, що се отнася до техни роднини от първа степен по пряка възходяща линия. Впрочем Съдът е преценил в това отношение, че член 4, параграф 1 от Директива 2003/86 налага на държавите членки конкретни задължения за действие, на които съответстват ясно определени субективни права, доколкото в посочените в Директивата хипотези тази разпоредба изисква от тях да разрешават, без да могат да упражняват своята свобода на преценка, събирането на семейството по отношение на някои членове на семейството на кандидата²¹.

62. Съдът е уточнил също така, че макар съгласно Директива 2003/86 държавите членки да разполагат все пак с известна свобода на действие да поставят условия за упражняването на правото на събиране на семейството, тази възможност трябва да се тълкува буквално, доколкото общото правило е, че се разрешава събиране на семейството²².

63. Поради това мълчанието на законодателя на Съюза по отношение на датата, въз основа на която да се прецени правото на събиране на семейството, когато лицето, което го предявява, е непридружено малолетно или непълнолетно лице и придружаващите го лица са негови роднини по възходяща линия, не може да се анализира като предоставяне на държавите членки на свобода на действие при преценката на условията, които трябва да са изпълнени, за да се ползва тази принципна защита и това преференциално право. Единствено когато заинтересованото лице вече не се разглежда като непридружено малолетно или непълнолетно лице, държавите членки могат да преценяват дали да разрешат събирането на семейството.

20 Вж. по аналогия заключението на генералния адвокат Mengozzi по дело Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, т. 25 и 61).

21 Вж. решения от 27 юни 2006 г., Парламент/Съвет (C-540/03, EU:C:2006:429, т. 60), и от 4 март 2010 г., Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, т. 41). Вж. също в тази връзка заключението на генералния адвокат Mengozzi по дело Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, т. 23).

22 Вж. решения от 4 март 2010 г., Chakroun (C-578/08, EU:C:2010:117, т. 43), и от 6 декември 2012 г. (C-356/11 и C-357/11, EU:C:2012:776, т. 74), както и заключението на генералния адвокат Mengozzi по дело Noorzia (C-338/13, EU:C:2014:288, т. 24).

64. С оглед на това при отговора на поставения на Съда от запитващата юрисдикция преюдициален въпрос следва да се изключи приложението на принципите на равностойност и на ефективност, ако Съдът приеме, както предлагам, че влязлото на територията на държава членка непълнолетно лице, което получава статут на бежанец едва след навършване на пълнолетие, трябва все пак да бъде разглеждано като непридружено малолетно или непълнолетно лице по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 и поради това може да твърди, че има предвиденото в член 10, параграф 3 от тази директива преференциално право на събиране на семейството.

65. В случай че Съдът не възприеме становището ми за задължителния характер на разпоредбите, разглеждани в главното производство, и за възможността заинтересованото лице да се разглежда като непридружено малолетно или непълнолетно лице, следва да се посочи, че тълкуване на член 2, буква е) от Директива 2003/86 в смисъл, че датата, която трябва да се вземе предвид, за да се определи дали заявителят има право на събиране на семейството, е датата на подаване на заявлението за събиране на семейството, не отговаря на изискването за ефективност. Всъщност такова тълкуване би попречило на лицата да се възползват от механизма на събиране на семейството, въпреки че, както посочих, целта на Директивата е именно да се благоприятства защитата на семейството, като в частност се признае на бежанците право на събиране на семейството²³.

66. С оглед на всичко изложено по-горе предлагам на Съда да постанови, че за непридружени малолетни или непълнолетни лица по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 могат да се считат и гражданите на трети страни или лицата без гражданство на възраст под 18 години, които влизат на територията на държава членка непридружени от възрастен, който да отговаря за тях по закон или съгласно обичая, подават молба за убежище, навършват пълнолетие по време на процедурата по предоставяне на убежище, след което получават такова с обратна сила, считано от датата на подаване на молбата, и накрая предявяват правото на събиране на семейството, предоставено на непридружените малолетни или непълнолетни бежанци по силата на разпоредбите на член 10, параграф 3 от тази директива.

V. Заключение

67. С оглед на гореизложените съображения предлагам на Съда да отговори на поставения от Rechtbank Den Haag, zittingsplaats Amsterdam (Хагски първоинстанционен съд, заседаващ в Амстердам, Нидерландия) преюдициален въпрос по следния начин:

„За непридружени малолетни или непълнолетни лица по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството могат да се считат и гражданите на трети страни или лицата без гражданство на възраст под 18 години, които влизат на територията на държава членка непридружени от възрастен, който да отговаря за тях по закон или съгласно обичая, подават молба за убежище, навършват пълнолетие по време на процедурата по предоставяне на убежище, след което получават такова с обратна сила, считано от момента на подаване на молбата, и накрая предявяват правото на събиране на семейството, предоставено на непридружените малолетни или непълнолетни бежанци по силата на разпоредбите на член 10, параграф 3 от тази директива“.

²³ Вж. решение от 27 юни 2006 г., Парламент/Съвет (C-540/03, EU:C:2006:429, т. 88), в което Съдът припомня, че независимо от свободата на преценка, с която разполагат държавите членки в съответствие с някои разпоредби на Директива 2003/86, те са длъжни да разглеждат заявленията за събиране на семейството в интерес на детето и семейния живот.